

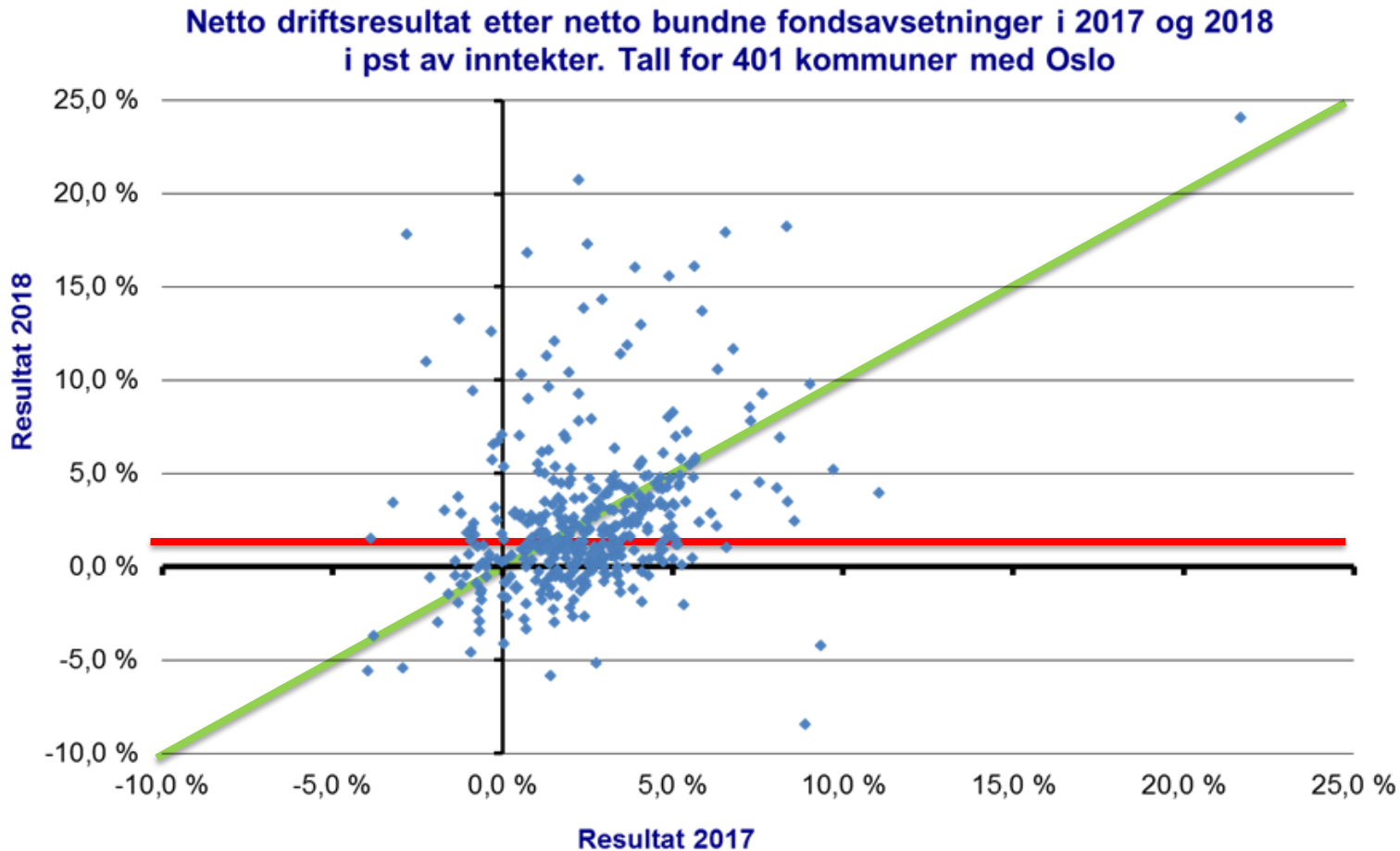

RNB 2019 – Kommuneproposisjonen 2020

Helge Eide og Rune Bye

15. Mai 2019

Havbruksinntekter til tross - Svakere resultater i mange kommuner i 2018

- Merskattevekst og inntekter fra havbruksfondet trekker opp driftsresultatet i 2018.
- Netto driftsresultatet 2018 – fortsatt over TBU sitt anbefalte nivå på 1,75 pst
 - Kommuner 2,3 pst av driftsinnt.
- De minste kommunene og Oslo har det beste resultatet i 2018

Endringer i kommuneopplegget for 2019

- Skatteanslaget er oppjustert med om lag 1 ½ mrd kroner
 - 160 mill. kr fylkeskommuner
 - 1,35 mrd kroner til kommunene
- Deflatoren oppjustert fra 2,8 pst til 3,0 pst
 - Kostnadsvekst på varer og tjenester
 - Reduserer isolert sett realverdien av de samlede inntektene med om lag 1,0 mrd. kroner
- Kompensasjonsordningen for eiendomsskatt for bruk og verk(produksjonsutstyret) endres ikke selv om kommunene inntektsbortfall er 740 mill. kroner (ikke 500 mill.)

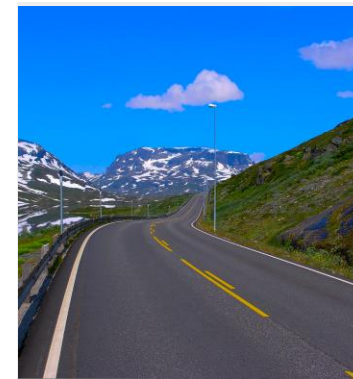
Revidert nasjonalbudsjett

Kompensasjon
for endringer i
AAP-ordningen

Flere plasser
heldøgns
omsorg

Kompensasjon
premie SPK

Tilskudd til
lokalkjøkken

Grønn
skipsfart

Kommuneprop. 2020 – hva skal det være plass til innenfor veksten i de frie inntektene for kommunene?

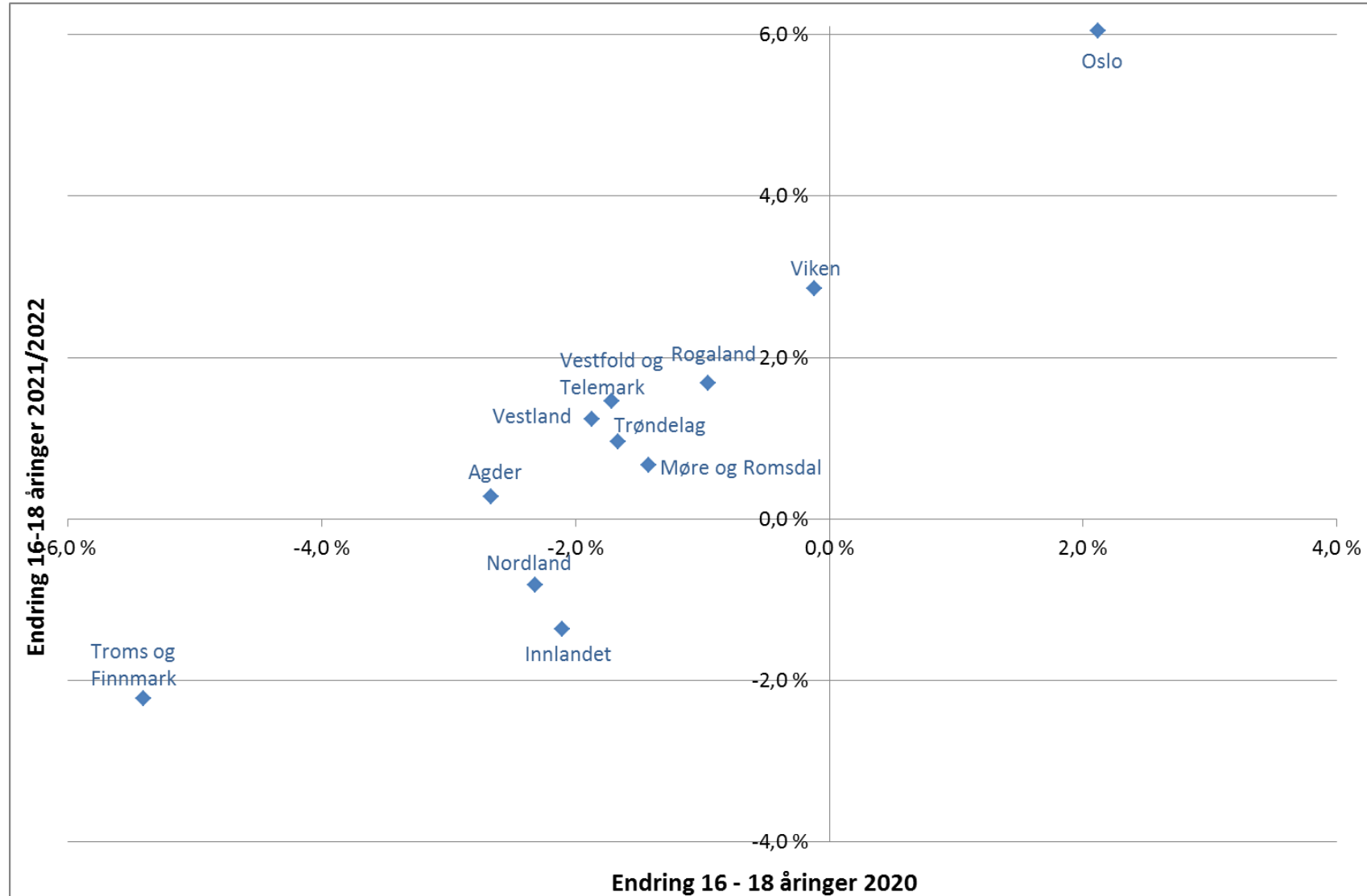
	Mrd kr
Frie inntekter kommuner	1,0- 2,0
Demografi videreført tjenestenivå fra 2019	1,3
Pensjonskostnader utover lønnsvekst	-0,4
Sum utgifter	0,9
Mulig handlingsrom	0,1 – 1,1
Økt etterspørsel/behov - innenfor pleie og omsorg	?

Kommuneprop. 2020 – hva skal det være plass til innenfor veksten i de frie inntektene fylkeskommunene?

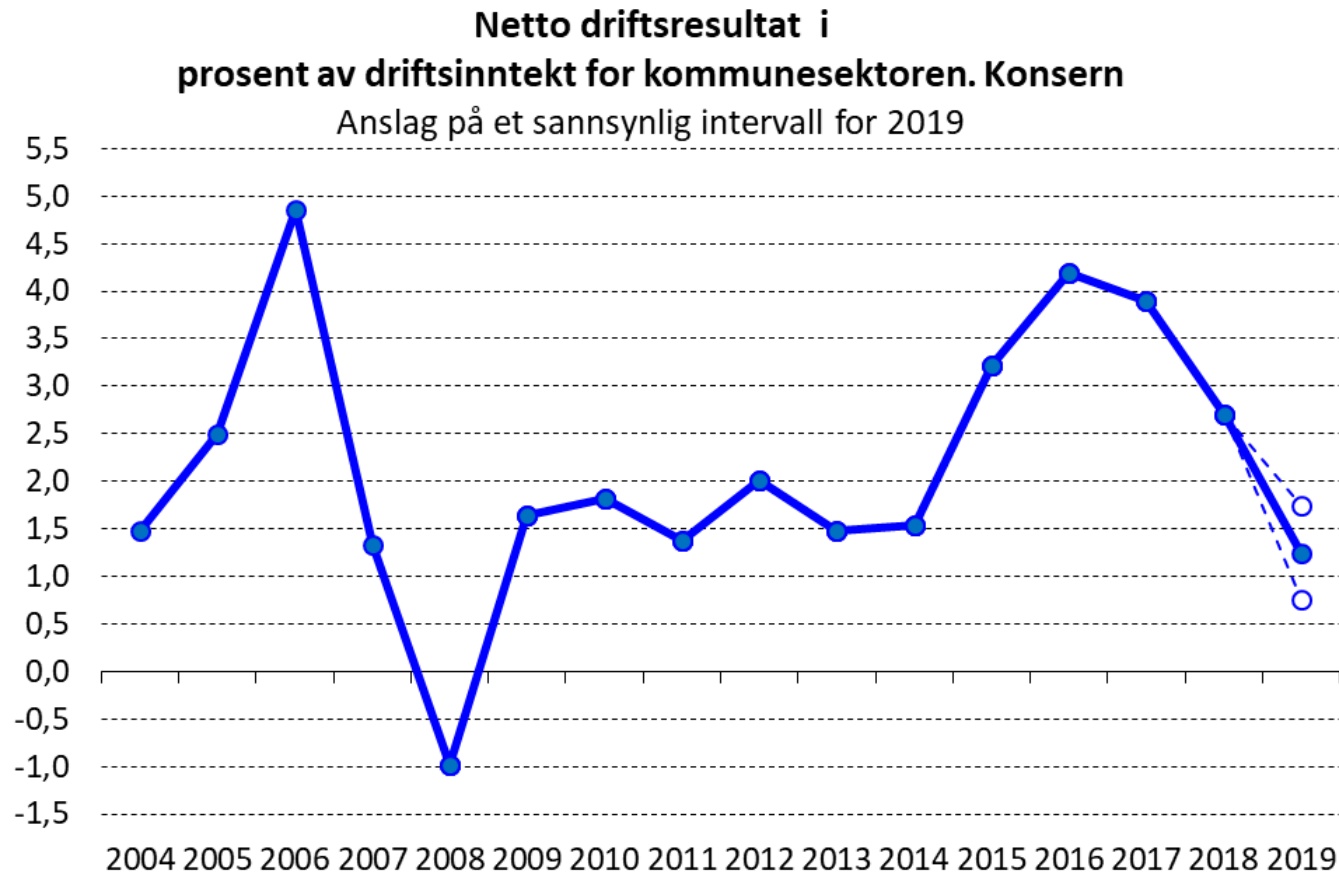
	Mrd kr
Frie inntekter fylkeskommuner	-0,2- 0,1
Demografi videreført tjenestenivå fra 2019	- 0,4
Pensjonskostnader utover lønnsvekst	-0,05
Sum utgifter	- 0,45
Teoretisk handlingsrom – vanskelig å hente ut effekten på videregående skole	0,2 – 0,5?
Omstillingskostnader, regionreformen, Sams	??

Alle fylkeskommunene, unntatt Oslo, har en nedgang i antall 16-18 åringer i 2020

For flertallet av fylkeskommunene er hele eller store deler av nedgangen hentet inn igjen i løpet av 2021/2022

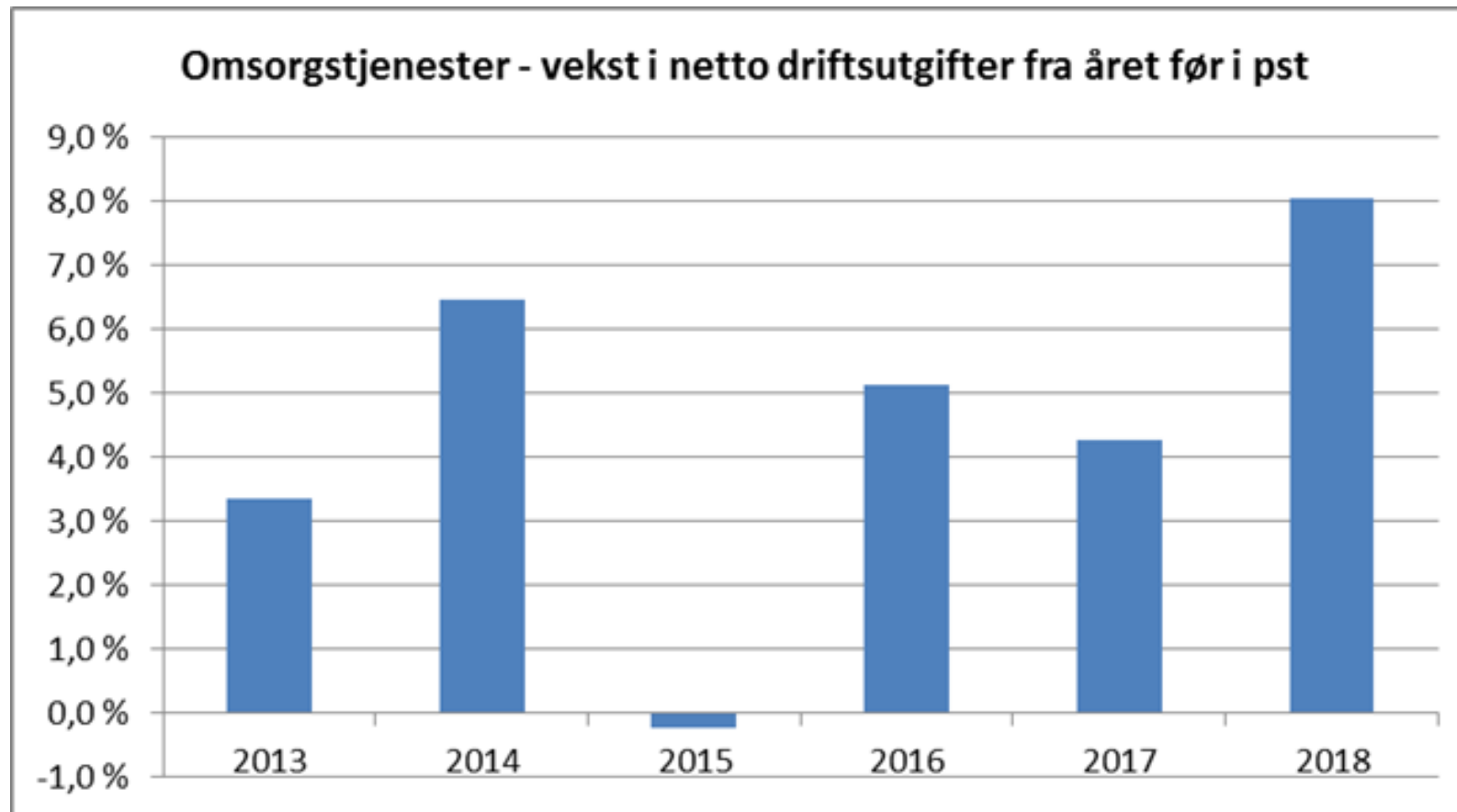
Gode resultater i 2018 - forventer lavere resultatet i 2019

Nedgang i frie inntekter i 2019 og bortfall av inntekter fra Havbruksfondet tilsier svakere resultater i 2019 enn i 2018

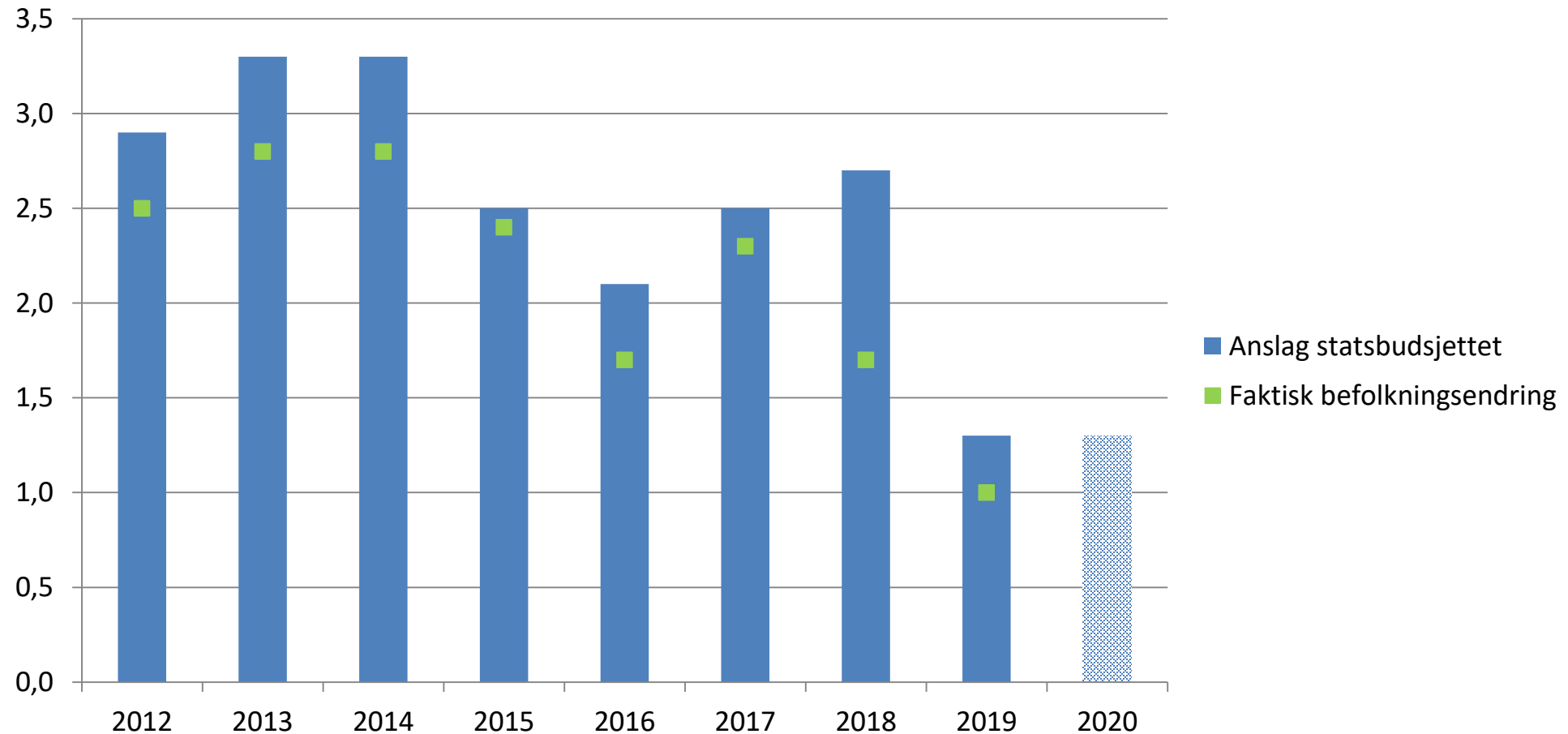
Kilde: Kostra, TBU og KS

Netto utgiftene til helse- og omsorgstjenester økte med rundt 8,0 prosent fra 2017 til 2018.
Klart sterkere enn året før.

Lavere befolkningsvekst

Vekst i kommunesektorens bruttoutgifter som følge av befolkningsutvikling, mrd. kroner

Tjenesteområdene

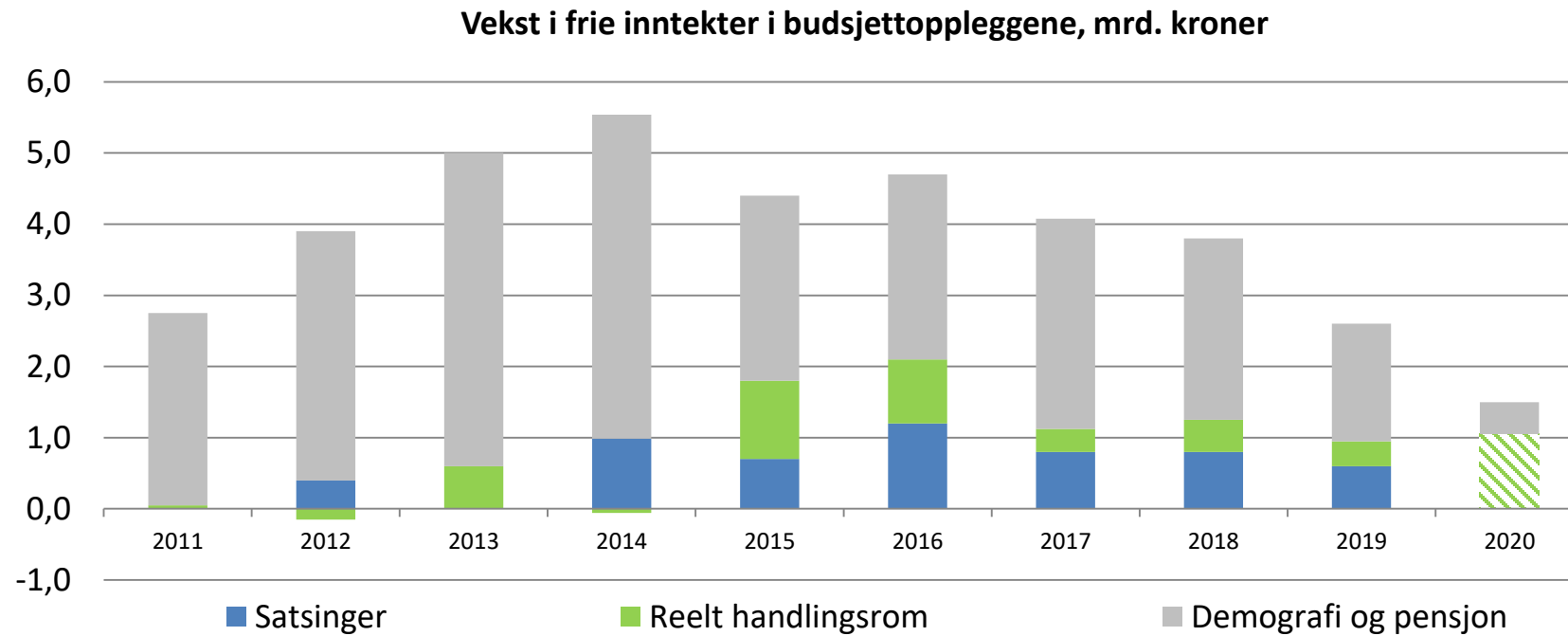

Kommunesektoren effektiviserer

- Budsjettundersøkelsene til KS viser at kommunene setter i gang betydelige effektiviserings- og sparetiltak årlig
- Statlige detaljerte normer/krav blant annet bemanningsnormer vil umuliggjøre mange effektiviseringstiltak
- Insentiver virker:
 - Kommunesektoren må fortsatt få beholde gevinstene av effektiviseringstiltak

Budsjettopplegget for 2020 – hva er handlingsrommet?

Kilde: Årlige statsbudsjett

Innlemming av tilskudd (nær kr. 4 mrd. totalt)

Fylkeskommunene

	Mill.kr
Lærlingtilskudd	62,9
Karriereveiledning	34,5
<i>Inkluderende og vekstkraftige lokalsamfunn og Regionale tiltak for utvikling av næring og kompetanse</i>	97
Skredsikring av fylkesveier	776,9
Gang- og sykkelveier	78,5

Kommunene

	Mill.kr
Psykologer i helse- og omsorgstjenestene	205
Dagaktivitetstilbud for hjemmeboende	348
Lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak	6,1
Tidlig innsats 1.-10. trinn (tabell c i 2020, ny grs.nøkkel 2021)	1752
Etablering og tilpasning av bolig	481
Veterinærvakt	129,8
Forvaltning av landbrukspolitiske tilskudd	13 årsverk

Fylkeskommunene vil ta fullt ansvar for fylkesveiene

– økonomien avgjør

- Regjeringen vil kun overføre midler for ansatte som går over til fylkeskommunene der Statens vegvesen dekker lønnskostnader i dag
 - Stor utfordring dersom ikke alle 1850 årsverkene velger å ta imot tilbudet om jobb i fylkeskommunene fra 1.1.2020
 - Prosessene med tilsetninger fra SVV i fylkeskommunene er i gang og vil antakelig ikke være fullført før til høsten i noen av fylkeskommunene
- Forslaget bryter med et vesentlig prinsipp for overføring av mellom stat og kommunesektor:
 - midler følger oppgavene, ikke personene

Prinsipper for statens styring av kommunesektoren

- **Prinsipper for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner (veileder punkt 4)**
 - *Prinsippet for kompensasjon for endringer i oppgaver og regelverk innebærer at kommunesektoren skal kompenseres fullt ut for anslåtte merutgifter som følge av nye oppgaver og endringer i regelverk. Tilsvarende skal inntektsrammene til kommunene reduseres hvis de avlastes for oppgaver eller nytt regelverk medfører innsparinger for kommunene.*
- **Kommunal- og forvaltningskomiteen – Kommuneproposisjonen 2018**
 - *K o m i t e e n understreker at det er avgjørende for et godt tjenestetilbud i kommunene og videreføring av tilliten mellom kommuneforvaltningen og innbygger at alle nye tjenestetilbud som blir lagt til kommunene, eller overført fra stat til kommune, blir fullfinansiert fra dag én*

Overgangskostnader blant annet til IKT - en utfordring

➤ Foreløpige anslag i styringsdokument fra Sams-IKT mars 2019

- **Engangskostnader for hver enkelt fylkeskommune**
 - Anskaffelser av lisenser for hver enkelt FK 20 mill. kroner
 - Tilgang til nasjonale systemer. Systemeier må opprette tilgang for brukere i FK: 300 000 kroner
 - Teknisk plattform – installasjon og klargjøring av nødvendig programvare tilknyttet veiforvaltning: 3 mill. kroner
- **Årlige kostnader til hver fylkeskommune**
 - Lisenskostnader for programvare til veiadm.: 5 mill. kr
 - Årlig kostnad for tilgang til nasjonale systemer: 30 000 kroner
- **Neste fase (etter 2019) SAMS –IKT Nasjonalt prosjekt**
 - Fylkeskommunene må ta sin andel av kostnader knyttet til etableringen av en felles fylkeskommunal løsning, anslått til totalt 200 mill. kroner.

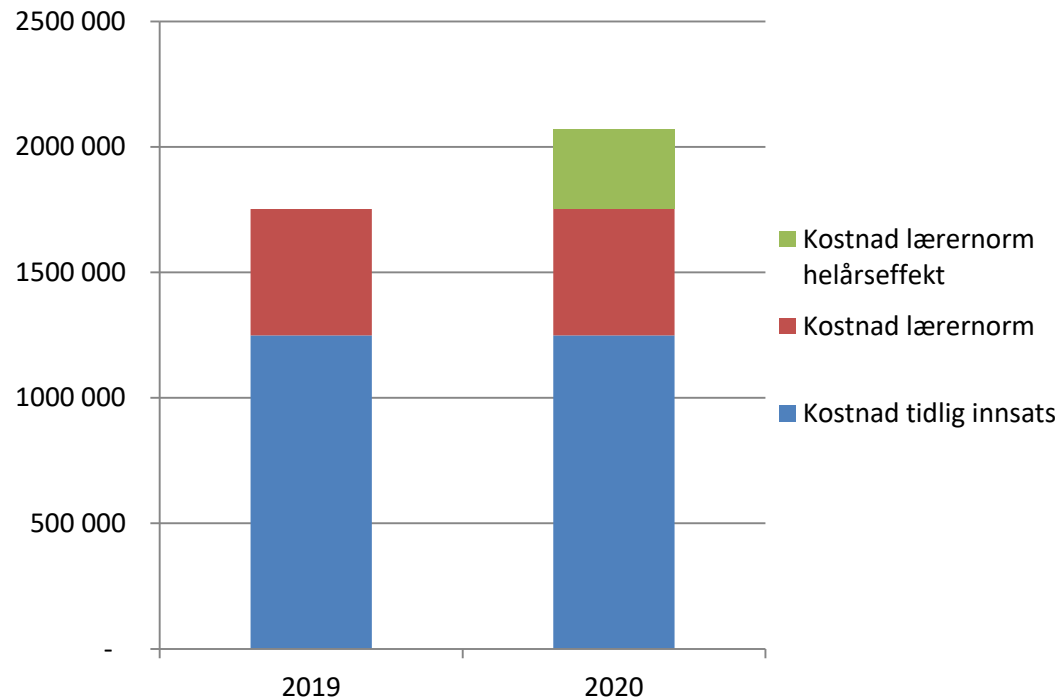
Manglende driftsmidler forsinker omstilling

- El-fergene et av de beste eksemplene på grønt skifte. Fylkeskommunenes satsing avgjørende
- Fylkeskommunene som bidrar får sterkt økte driftsutgifter, som går utover andre satsinger
- Skal regjeringens mål om fossilfri kollektivtrafikk i 2025 nås, må driftsfinansiering sikres
- Ny KS-rapport dokumenterer økte driftskostnader på 200 mill. i 2019 og 480 mill. i 2020

Lærernorm og tidlig innsats - Fra øremerket tilskudd til rammefinansiering

- Kom.prop:
 - Samlet nivå på finansieringen videreføres fra 2019

- KS forventninger til statsbudsjettet:
 - Fullfinansiering helårseffekt av normene
 - Videreføring av midler til tidlig innsats
 - Ingen kommuner skal tape på innføringen.

= Behov for økning i bevilgning på 300 millioner kroner

Premissene for kompensasjonsordning verk og bruk – Innst. 4L (2017-18)

- VEDTAK:
 - «Stortinget ber regjeringen sørge for at det gis **tilnærmet full kompensasjon** til kommuner som får redusert eksisterende inntekter som følge av endringene oppad begrenset til 500 mill. kroner. Kompensasjonen gjelder ikke nyetablering etter 1. januar 2017 og bortfaller hvis virksomhetene nedlegges.»
- MERKNAD:
 - «Flertallet understreker at det er fastsatt en årlig kompensasjon oppad begrenset til 500 mill. kroner per år når ordningen er fullt innfasert, som **om lag vil kompensere tapene for kommunene** og fortsette også etter 2025»
 - Innst. 4L (2017-18)

Leder av finanskomitéen: Sunndal taper ikke en krone

Berøllger: Nikolai Astrup sier at Sunndal fullt ut vil bli kompensert for utfasingen av maskinskatten over de neste sju årene.
Foto: Heiko Junge / NTB scanpix

–» Vi skal fase inn kompensasjon til de kommunene som mister inntekter i frafallet av maskinskatten i takt med at denne skatten fases ut. Det settes av en halv milliard kroner som skal fases inn over sju år **slik at kommunene blir fullt ut kompensert.** Dette er en vinn-vinn-situasjon for kommunene som både **vil beholde inntektene som om skatten fortsatt var der**, og får en industri som slipper disse skatteutgiftene.»

- Aure Avis 30.11.2017

Kompensasjon som følge av endringene i AAP-regelverket

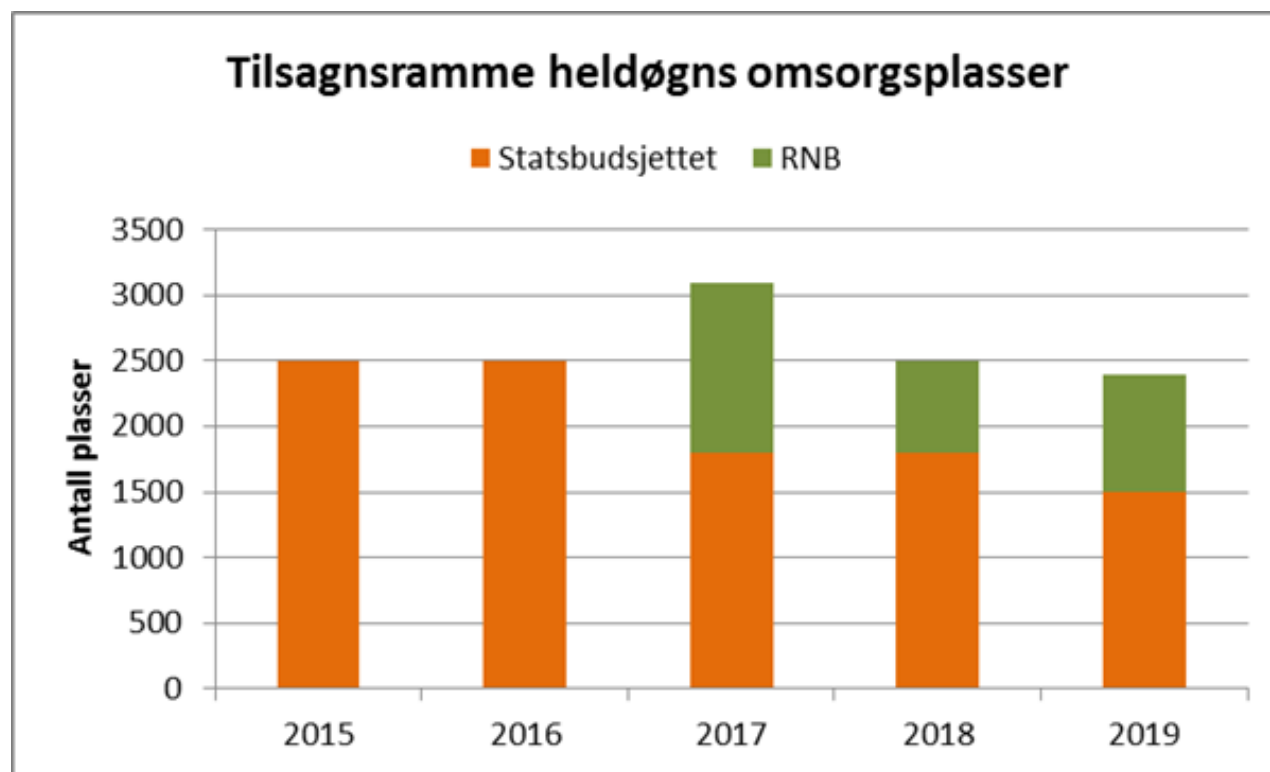
- Bevilgningen på 90 millioner kroner i kompensasjon til kommunene er en ensidig beslutning foretatt av regjeringen
- Arbeids- og velferdsdirektoratet har basert analysen på foreløpige Kostra-tall for 2018
- Full effekt av regelendringene i AAP vil først slå ut i 2021.

Varden

Aldri før har så mange fått sosialhjelp i Skien: – Det var en stygg økning siste år

Trenger mer forutsigbarhet og større fleksibilitet i investeringstilskuddet

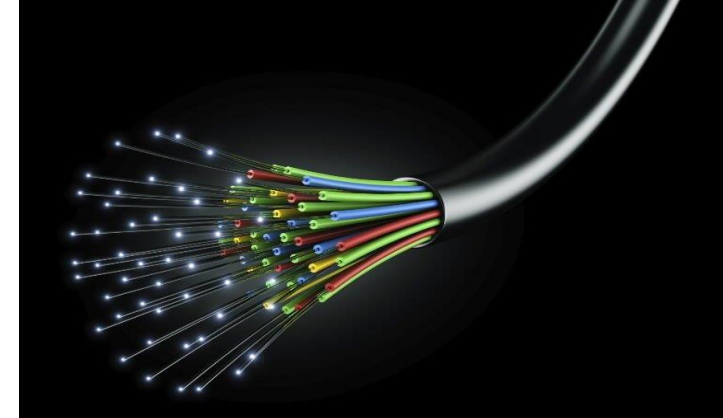

Dagaktivitetstilbud til personer med demens

- Rettighetsfestning varslet allerede i 2015
 - har gitt mulighet til tilpasning for kommunene
- Mindreforbruk i tilskuddsordningen
 - Kan tyde på prioriteringsutfordringer hos kommunene
- En god kommuneøkonomi er avgjørende for at tilbudet kan realiseres i alle kommuner fra 2020.

	Antall nye plasser årlig lagt til rette for	Antall plasser per 31.12 (nye og videreførte)	Antall kommuner som mottok tilskudd per 31.12 (nye og videreførte)
2012	2300	589	121
2013	1500	1116	183
2014	1200	1963	259
2015	1070	2386	293
2016	1200	2984	304
2017	750	3505	324
2018	470	3973	327
2019	450		
Tilsammen	8940	3973	327

Øker bredbåndssatsingen i 2019 med 50 mill

Det vil kreve store investeringer i mobil- og fibernett framover for å gi et likeverdig tilbud til alle innbyggere i Norge der de jobber og der de bor.

- KS er utålmodig på vegne av kommuner som trenger støtte til utbygging av bredbånd
- Det er avgjørende for det videre digitaliseringsarbeidet i kommunal sektor at både dekning, kapasitet og robusthet i Ekom-infrastrukturen er god nok for å gi stabile digitale innbyggertjenester i hele landet

Viktig steg videre mot «En innbygger – en journal»

- Stort behov for bedre journal- og samhandlingsløsninger
 - I RNB foreslås det 20 millioner til gjennomføring av *forprosjekt* og kvalitetssikring
 - Storbynettverket og KS bidrar med 5 millioner kroner hver
 - Kommunesektoren må være aktiv deltaker i arbeidet for å sikre samordning, forankring og eierskap
- Regjeringen opprettholder finansieringsordningen til innføringen av helseplattformen i RNB
 - Positivt at Helseplattformen går foran i utprøvingen av målbildet i «En innbygger en journal»
 - Erfaringer fra Helseplattformen er viktige i arbeidet med *forprosjektet*

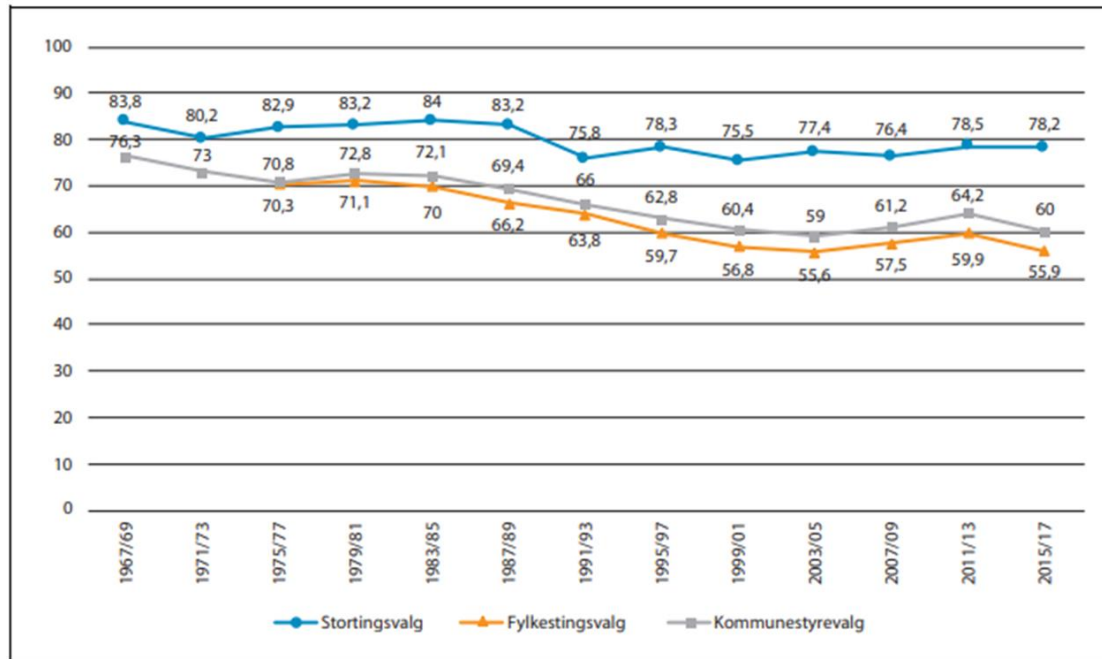
Samfinansiering og samstyring av nasjonale e-helseløsninger

Regjeringen legger opp til at kommunesektorens andel av medlemsavgiften for helsenett justeres i 2020 budsjettet for å reflektere bruken av nasjonale e-helseløsninger

- å ta i bruk nasjonale e-helseløsninger er ikke en del av «sørge-for-ansvaret» til kommunene, og må reguleres i dagens lovverk og finansieres av Staten.
- samfinansiering kan tidligst starte i 2021
- dersom gevinstpotensialet ved bruk av nasjonale e-helse løsninger skal innfris , så forutsetter det støtte til innføring og gevinstrealisering. Dette er ikke vektlagt i proposisjonen.

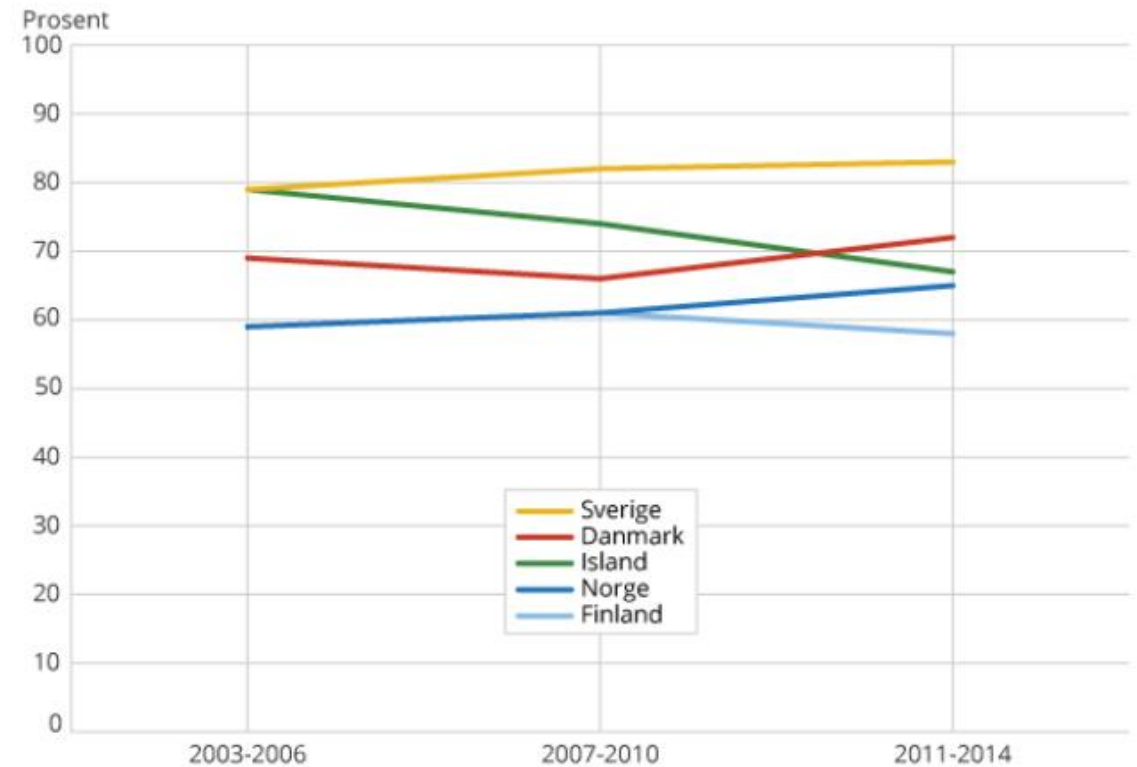
Valgdeltakelse i Norge og i Sverige

Figur 4.1 Valgdeltakelse ved lokalvalg og stortingsvalg 1967–2017.

Kilde: Bergh og Christensen (2017) og SSB.

Figur 3. Valgdeltakelse i de tre siste lokalvalg i Norden

Kilde: Norge: Valgstatistikk, Statistisk sentralbyrå, Island: <http://www.statice.is/Statistics/Elections>, Finland: http://www.stat.fi/til/vaa_sv.html, Sverige: http://www.scb.se/sv/_hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Demokrati/, Danmark: Bhatti et al 2014.

Oppsummering

- Når regjeringen ikke vil styrke de frie inntektene til de nye fylkeskommunene, bidrar det til en dårlig start for regionreformen
- Overraskende at regjeringen legger opp til at fylkeskommunene kun får penger for de ansatte som faktisk flytter over fra Statens vegvesen til fylkeskommunene, og ikke for de årsverkene som i dag står for denne administrasjonen
 - Kan medføre en betydelig underfinansiering av reformen, og er ikke i tråd med prinsippene for overføring av oppgaver mellom forvaltningsnivåene
- En inntektsvekst på rundt to milliarder kroner vil gi kommunene noe større handlingsrom for å levere gode velferdstjenester til innbyggerne. En inntektsøkning ned mot én milliard vil være brukt opp før vi begynner, fordi endringer i befolknings sammensetning og pensjon påfører kommunene en automatisk utgiftsøkning på nesten det samme beløpet

RNB 2019 – Kommuneproposisjonen 2020

Helge Eide og Rune Bye

Streaming KS 15. mai